

Leto III.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din, za inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 22.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom

LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO

Jesenice, 6. novembra 1938

Za ali proti sedanjemu režimu?

Komaj dober mesec dni nas še loči od dneva državnoborskih volitev. Takoj po njihovem razpisu se je zdelo, da bo volivna borba za te volitve silno velika in ostra. Proti vladajoči stranki JRZ so se kar čez noč združile vse druge skupine, skupinice in razni odlomki. Naivneži so prvi dan po tem paktu bili prepričani, da je zmaga opozicije gotova stvar. Računali so, da ni zlomek, da bi ne zmagali, če gredo vsi proti nemu. Toda že po dveh tednih je navdušenje splahnelo. Nič več samozavestnih napovedi o zmagi opozicije. Vzroka za to streznjenje sta dva: Na eni strani bridko spoznanje, da vojska, ki je sestavljena iz fašistov, pofovcov, komunistov, centralistov, federalistov, torej iz ljudi, ki tuhtajo, kako bi eden drugega pobijali in zapirali, če bi prišli na oblast, ne more resno računati na uspehe. — Na drugi strani pa še bolj bridka ugotovitev, da imajo opraviti z močnim in zedinjenim nasprotnikom, ki ga v borbi nič ne loči, ki ima program in zlasti — ki ima pokazati že nesporne uspehe.

Prvo, kar odlikuje JRZ v njenem volilnem boju, je njen volilni program, kakor sta ga napovedala najbolj vidna predstavnika našega državnega življenja dr. M. Stojadinović in dr. A. Korošec: oba apelirata na volilce ne na podlagi obljub, ampak na podlagi že izvršenega dela. Obljublja lahko vsak, obljublja se lahko veliko. Toda naš volilec je samo obljub že sit. Nanj samo obljube nič več ne vplivajo. Kako prijetno je zato v tem volilnem boju za vladajočo JRZ, ko o obljubah govori samo toliko, kolikor temeljijo na zboljanju političnega in gospod. življenja, ki ga je

izvedla ona. Obljube postavlja na drugo mesto, v ospredje gre z uspehi, ki jih ima pokazati kot sad triinpolletnega dela pri vodstvu države.

Zdi se pa, da je narod sedanji vladi izmed vsega še najbolj hvaležen za to, da ga je obvarovala pred vojno. Namenoma smo zapisali narod. Kajti v dobi, ko je bil mir posebno v nevarnosti, nismo zadeli na resnega človeka, ki ne bi z vsem priznanjem odobral modrega državnega vodstva sedanje vlade, ki je v razburkanih dnevih imela tako urejene odnose do držav, da ni bilo treba niti pare izdati za kako mobilizacijo. Ali mislite, da bi vihar, ki je šel čez Evropo, šel tako mirno mimo nas, ako ne bi imeli na krmilu dr. Stojadinovića in dr. Korošca?

Nekaj vzklikov za vojsko smo namreč tudi pri nas slišali. Osamljeno je bilo to. Toda bilo je vendar. In tako smo lahko ugotovili, odkod so prihajali in kdo je naročil te vzklrike. Plačali so jih tisti, ki se zbirajo v sedanji volilni opoziciji! Zato ne rečemo nič preveč: Kdor hoče vojsko, naj agitira za opozicijo! Kdor hoče mir, naj skrbi za glasove za listo miru — za JRZ!

Vsak razsodni volilec bo torej videl, da pri teh volitvah zdaleč ne gre za borbo med klerikalci in liberalci ali bogve kom. Pri teh volitvah gre za to, da si narod zagotovi gospodarsko uspevanje in s tem siguren kruh, dalje miren notranji politični razvoj in zlasti mir na naših državnih mejah!

Ker sodimo, da smo v našem gorenjskem kotu politično zrel narod, sklepam, da volilna borba pri nas vohče ne bo ostra. Proti delom in uspehom sedanje vlade se pametno ni mogoče boriti.

Z Jesenic

Dopisništvo »Slovenca« na Jesenicah je prevzel nov dopisnik. Društvene in druge vesti naj se oddajajo v upravi »Slovenca« v Krekovem domu. V ta namen se je zaenkrat možno poslužiti telefona št. 625 in 629. Kdor želi v »Slovenca« kaj objaviti naslednji dan, mora to v označeni upravi oddati pred 9. uro dopoldne.

Volilna doba se še nič posebno ne očituje. Po končanih reklamacijah (sodišče je skoro brez izjeme vse reklamacije potrdilo) je nastopilo nekako zatišje. V resnih krogih JNS so kaj malo zadovoljni s sodelovanjem s komunisti in mačkovci. Manj resni so se zadovoljili z razlago za ta politični nestvor, ki pravi, da je glavni cilj slovenske JNS, da tolče po klerikalcih. V ta namen se veže s komurkoli. Resnično zelo skromen program! Zato nas ni iznenadila govornica, da je resni dr. Obersnel odložil mesto funkcionarja JNS, oziroma, da je izstopil iz nje.

Naši kandidati. Na seji okr. organizacije JRZ za radovljjski okraj je bil z absolutno večino izvoljen za našega kandidata g. dr. Albin Šmajd, advokat iz Radovljice, za namestnika pa soglasno g. Franc Markež, župan na Jesenicah.

Nasprotni kandidati. Kdo bo kandidiral v radovljjskem okraju na federalistični - centralistični - socialistični - fašistični - komunistični in tako dalje listi, še ni določeno. Imenujejo se razni: komunisti, centralisti, fašisti, socialisti. Pravijo, da bo vsak lahko ostal to, kar je, le Mačkov klobuk bo vsak moral nositi.

Občni zbor KPD se je vršil letos v dveh večerih. Na prvem večeru (12. okt.) so podali poročila odborniki in odseki. (Godba je poročilo podala na drugem večeru.) Iz poročil smo videli težave in uspehe društva in posameznih odsekov. Z zanimanjem so člani poslušali zlasti poročilo kino odseka. Po tem poročilu je bilo tudi neko-

Godina Jože:

V znamenju zelene kravate

Proslava v Domžalah 15. maja 1932.

VIII. Ovadba pa tako...

Po našem opisu domžalskih dogodkov dodamo še opis, kakor ga ima državno sodišče v aktu o šenčurških dogodkih. Poslala ga je pristojna orožniška postaja.

»Dne 5. maja 1932 se je na neprijavljenem shodu v dvorani prosvetnega društva v Grobljah sklenilo, da se bo 60 letnica dr. Korošca v Domžalah slovesno proslavila dne 15. maja 1932. Sklenili so tudi, da bodo na predvečer rojstnega dne dr. Korošca, to je 11. maja, razsvetlili okna po trgu in kurili kresove. Nameravali so prirediti tudi pohod z godbo in demonstracije po trgu. Ker pa je bila po dogodkih v Ljubljani že dovoljena proslava z odlokom okrajnega načelnika v Kamniku pod št. 426 od 11. 5. prepovedana, so se omejili le na iluminacijo oken in kresove. Okna so razsvetlili na posebnih poziv odbora za proslavo 60 letnice dr. Korošca, ki so ga tvorili: predsednik Vrečar Ivan, mizar, Kolodvorska ulica; tajnik Senica Josip, Ljubljanska cesta 69; odborniki: Mally Martin, Ljubljanska cesta 70; Skrabar Alojzij, Krakovska cesta 15; Končan Franc, Cerkvena ulica 7; vsi iz Domžal. Pozive za razsvetljavo so poslali samo znanim nasprotnikom te akcije, da so jih izzivali, ker njih pripadniki so bili že posebej obveščeni. Okna

je razsvetlila približno polovica hiš v trgu, Kresova sta gorela dva, in sicer eden v Grobljah, drugi pa na vrhu Šumberka pri Domžalah. Na obeh krajih je bilo pri kresu mnogo ljudi. Do demonstracij vendar ni prišlo, ker se je od postaje prirediteljem strogo zabičalo, da se morajo vzdržati vsakega vzklivanja, skupnega pohoda in tako dalje, kar se je tudi izvršilo, razen da se je vzklikalo »dr. Korošcu. Trg in kresovi so bili zastraženi s pojačeno žandarmerijo. Končan Franc je pri tem streljal s topičem ter oddal nad 100 strelcov. O polnoči 11. maja pa se je pojavila na kolodvoru v Domžalah 10 metrov dolga slovenska zastava. Lazar Franc in Cerar Ivan, oba iz Domžal, Ljubljanska cesta 59, sta sumljiva, da sta jo obesila, direktnih dokazov pa ni. (Tuk. št. 1038 od 17. maja.) O vseh teh dogodkih je bilo obširno obveščeno okrajno načelstvo v Kamniku.

Kljub prepovedi proslave dr. Korošca za 15. maj so se dne 13. maja vozili s Senicovim avtom po bližnji in daljni okolici in vabili na proslavo: Senica Josip st., Vrečar Ivan, Skrabar Alojzij in Končan Franc iz Domžal. Delili so tudi posebna tiskana vabila na proslavo ter jih razdelili nad 2000 izvodov. Zato so bili od okrajnega načelnika v Kamniku, kamor je bila tozadevna ovadba poslana, tudi že kaznovani.

liko debate. Na drugem večeru (26. okt.) so bile na vrsti volitve in slučajnosti. Kot prva je bila vložena lista s sledečim odborom: predsednik Šranc Janko, podpredsednik Smolej Albin, tajnik I. Govekar Leopold, tajnik II. Simčič Avgust, blagajnik Šoberl Leopold, prosvetni referent Poženel Alojz, gospodar Berčič Franc, knjižničar Golobič Peter, pregledniki Savinšek Štefan, Vindišer St., Razinger Alojzij, razsodišče dr. Bergelj Franc, Pogorelec Jože, Arnez Peter. Za duhovnega vodjo je imenoval svetnik gospod Kastelic kaplana Godina Jožeta. Ta lista je bila izvoljena s 103 glasovi od 127. K slučajnosti se je oglasil tudi g. Gaser Albin in ugotovil, da uživa izvoljeni odbor veliko zaupanje in je utemeljeno upanje, da bo deloval z največjim uspehom.

Clanski sestanek ZZZ se je vršil v nedeljo 5. oktobra dopoldne in je bil dobro obiskan. Poročala sta okrožni predsednik tovariš Ažman in podpredsednik centrale tovariš Piriš. V debato so posegali med drugimi tudi tov. Gaser Albin, kaplan Godina Jože ter tov. Leskovec. Razglašena so bila tudi imena organizacijskega zaupniškega zbora, od katerega pričakuje organizacija znatne uspehe.

Pokopališče so Jeseničani za vse svete zelo okusno okrasili. Lepo vreme je pripomoglo, da so se tudi cerkveni obredi kar najlepše izvršili. Pevski odsek KPD in cerkveni zbor sta zapela po zaključku cerkvenih obredov tri žalostinke.

Dovje

V nedeljo 25. oktobra popoldne se je izvršil prevoz v svetovni vojni umrlih ruskih voj. ujetnikov s pokopališča na Belem polju v skupno grobnico na Jesenicah. Stroške za izkop in za krste krije tuk. občina, katere odborniki z županom g. Janšo so se poleg raznih društev v krajih in v civilu ter mnogo občinstva udeležili te žalne svečanosti. S tem, da so prenesli poslednjih devet žrtev z daljnega vzhoda, ki so umrli za Slovanstvo, je pokopališče prazno. Ostal je le skupni nagrobni spomenik, katerega bo treba prestaviti na kako primerno mesto, ki bo poznim rodovom pričal na svetovno vojno v letih od 1914. do 1918.

Delavci, študirajte krščansko socialno literaturo

Kljub zabrani proslave se je v nedeljo 15. maja zbralo v Domžalah okrog 5000 ljudi. Kakor se je pozneje izvedelo, bi bilo prišlo, da ni bilo zabrane — še enkrat toliko ljudi, med temi tudi konjeniki in ljudje na okrašenih vozovih. Zandarmerija je sicer zastražila vseh pet glavnih dohodov v Domžale, s čimer se je sicer precej udeležencev vrnilo, a vsi ne, ker so šli nekateri potem po stranskih stezah in tudi kar čez polje. Pri stražah na mostovih, kjer ni bilo drugega prehoda, pa kar čez reko Bistrico. Pripravljeni odbor se je vsled prepovedi omejil in celo slavnost skrčil samo na slovesno mašo na prostem, to je v kapelici na gričku pred cerkvijo. Glede te maše sem konferiral s tukajšnjim župnikom Franceom Bernikom, ki se je pa izrazil, da ga je pripravljali odbor naprosil in ker mu je obljubil, besede ne more nazaj vzeti, razen če dobi prepoved od škofa ali pa odpoved od odbora. Ker se pa to ni zgodilo, je kljub temu, da se mu je to odsvetovalo zaradi sigurnih demonstracij po maši, — mašo zunaj bral in imel cerkveno pridigo v slovesno okrašeni kapeli in nalašč za to narejenem in okrašenem odru. Pri maši je igrala domžalska godba pod vodstvom kapelnika Ridl Vinkota iz Domžal, Industrijska cesta 27. Župnikov cerkveni govor je bil sicer strogo verskega značaja o svetem Duhu, ker je bila baš binkoštna nedelja, vendar je od daleč namigaval na vršče se dogodke s tem, da je zelo pogosto omenjal Slovence in slovenski narod.

Po končani maši so se začeli ljudje v miru razhajati. V tem pa je stopil na ograjo pri kapelici neki človek, bajne civilno oblečen brat iz grobelskega samostana* — in zaklical ljudstvu: »Živijo Korošci, »Živijo slovenski narod«, »Živijo svoboda«, »Dol z diktaturo«. Podpisani, ki je bil z dvema žandarjema skrit v sosednji hiši, je nato stopil na ograjo pri kapelici in ljudi pozval, naj mirujejo in se mirno razidejo, ker je vsako zborovanje prepovedano. Ker ljudstvo ni poslušalo in se ni hotelo raziti, je prišel kapetan g. Milan Mešterovič, komandir ljubljanske žandarmerijske čete, z dozdam v kasarni skrito rezervo 16 orožnikov na lice mesta. Tudi on je pozval ljudi, naj se razidejo, toda tudi tega poziva ni nihče več poslušal. Vsled tega je žandarmerija stopila v akcijo, se razvila v bojno črto in pričela ljudi razganjati. Mnogo je v glavnem pritisnila na državno (Ljubljansko) cesto. Ves čas je ljudstvo vzklikalo, kakor že gori navedeno.

Izmed množice je žandarmerija izvela sledeče moške, ki so se nato privedli na tukajšnjo stanicjo in bili po zaslišanju izpušeni, in sicer: Škarja Nande, št. 156; Ogrin Janez, št. 22; oba iz Mengša; Hočevar Alojzij, Dvorska vas, občina Sv. Gregor, okraj Kočevje; Kamnar Avgust iz Sneberja, občina Devica Marija v Polju. Vsi ti so bili ovadeni okrajnemu načelniku v Kamniku pod št. 1057 od 17. 5. 1952.

Med lovljenjem demonstrantov se je seyeda bojna črta žandarmerije zredčila, ker so posamezni žandarmi lovili najhujše kričače in jih vodili na stanicjo. Pri tem je prišlo tudi do slučajev, da je ljudstvo hotelo aretirane demonstrante osvoboditi in metalo na žandarme kamenje. Ker pa so to bili tuji žandarmi, večinoma iz žandarmerijske šole v Ljubljani, ljudi

* To namigavanje je prosto iz trte zvito. Slo jim je samo za to, da bi grobelski samostan vpletil v te dogodke. — Godina.

Trenutki spoznanja

Kdo ne bi mislil v teh dneh na svojsko in kleno začrtano pot zgodovine, kateri je pokazala hrbet združena opozicija, sprta v sebi in odklanjajoča sleherni odgovornost za svojo barvito preteklost, ki ji je kot značilna posledica sledilo sklepanje »divjega zakona«, v katerem so se po čudni logiki znašli sebičneži s častihlepneži, nacionalci z internacionalci, fašisti s komunisti v objemu pod skupno streho skrajnega federalista. Zgnili so se z vseh idejnih križišč, nekdanji smrtni sovražniki, na skupni poti k oblasti in časti ter vsi srečni, da je ta pot enkrat zakonita, po kateri naj bi poštene slovenski narod prišel ob svoje dobro ime, ob svojo svobodo in gospodarsko moč, ob svojo varnost in neprecenljivi mir takoj, če bi slepo veroval skušnjavcem in se odločil za najbolj kričečo ideološko prevvaro v svoji zgodovini, ki bi mu na veke vtisnila pečat političnega okrnjenja.

Kljub vsej zrelosti in zdravi razsodnosti slo-

niso poznali in se zaradi tega teh ni moglo izslediti. Ovadil pa se je metal kamenje — pod tuk. št. 1059 od 17. 5. 1952 okrajnemu sodišču v Kamniku.

Na glavni cesti pred društvenim domom se je žandarmerija razdelila v dve skupini in tirala množico v smeri Trzina in središču Domžal. Pred Pra-prtnikovo hišo so se demonstrantje ustavili in niso hoteli naprej. V tem času je od strani demonstrantov tudi pričelo leteti kamenje na žandarme, od katerih pa nobeden ni bil zadet. Nato je podpisani stopil na kup gramoza in še enkrat pozval demonstrante, da naj nehajo metati kamenje in se razidejo, ker sicer se bo uporabilo orožje proti njim. Kamenje so sicer nehali lučati, raziti pa se niso hoteli.

V tem momentu so se iz množice pokazali voditelji teh demonstracij, (pri katerih so vsi cel čas prisostvovali), in sicer: Godina Jože, misijonar iz Grobelj; Vrečar Ivan, Stražar Konrad iz Domžal, Kolodvorska 18.; Strcin Ivan iz Kaplje vasi (bivši narodni poslanec); Lazar Franc, akademik; Mali Martin iz Domžal. Ti so potem po nalogu kapetana Mešteroviča pomirjevalno vplivali na ljudstvo, da naj se mirno razide. Ljudstvo pa je reklo, da se prej ne razide, da se aretirance izpusti. Ko jim je kapetan to obljubil, se je množica polagama začela razhajati in se je tudi razšla med vzklikanjem kot že gori navedeno. Aretirani so bili potem po zaslišanju tudi res izpušeni.

Ker se je že prej doznalo, in po pozivu že omenjenega fratra tudi točno izvedelo, da nameravajo demonstranti imeti zborovanje v gostilni Antona Müllerja, so se po odredbi kapetana Mešteroviča vohi v to gostilno prepovedali in zastražili. To straženje je vodil žandarmerijski narednik Ambrožič Vid te stanice s 4 žandarmi. Po maši je množica res prišla pred to gostilno z gori navedenimi, ki so pod pritvezo, da imajo tam naročeno kosilo, hoteli iti v gostilno. Zaradi zabrane so se silno razburjali, vendar se vsled energične žandarmerije s silo vanjo vdreti niso upali, a oditi zopet niso hoteli, temveč so grozili in protestirali. Pri tem se je posebno odlikoval akademik Franc Lazar. Protestiral je proti temu tudi gostilničar Müller Anton, češ da mora plačevati davke, a obrt izvrševati v času, ko bi se dalo najbolje zaslužiti, pa mu ne puste edino njemu ne, vsled česar bo gostilna trpela na ugledu itd. Pripomnim, da je bil poleg tudi sedaj pobegli misijonar Martin Očepek. Glavni organizator tega vsega pokreta in te proslave je bil misijonar Josip Godina. Na njegovo in dr. Marka Natlačena pobudo je bil v Domžalah ustanovljen tudi odbor za to proslavo, katerega seje so se vršile v Grobljah in ne v Domžalah. Da je Godina voditelj vsega tega, se je videlo tudi pri demonstracijah, kajti na njegov poziv so demonstranti ubogali in se polagama razšli. Tudi je on parlamentiral s kapetanom Mešterovičem radi izpustitve aretiranih in protestiral proti zastraženju gostilne Müller. Eden glavnih voditeljev cele akcije je bil tudi Očepek Martin, misijonar iz Grobelj, ki je bil posebno vodja mladine v okolišju, kateri je že prej vedno fante in dekleta organiziral, vodil in dobil popolnoma pod svoj vpliv. Ta je tudi vse glavne momente te proslave fotografiral. Nekaj teh slik mu je zaplenila pozneje ljubljanska policija pri preiskavi. Isto je Očepek delal tudi pri vseh drugih demonstracijah v Mengšu, Komendi itd.

venskega delavca, ki si je v svoji borbi za vsakdanji kruh ter v bridkih preizkušnjah izbrusil čut razpoznavanja dobrega od slabega, pristnega od ponarejenega, pa je vprav v teh dneh spet zapadel tisti usodni lahkovernosti in zaslepljenosti, ki ga je že tolikokrat križala in ponižala, tolikokrat teptala in bila v obraz. Ni se čuditi tistemu delu delavstva, ki je bilo vseskozi vajeno naslanjati svojo borbo na hrbtenico raznih kompromisov, da tudi danes išče poti v nečastni družbi svojih idejnih nasprotnikov za političen naskok, ampak še bolj žalostno dejstvo je, da se celo ono delavstvo, ki je vedno odločno sledilo strogo začrtani idejni smeri, družji s koristolovci in častihlepneži, ki ga onečaščajo s političnim blatom in ga izrabljajo v svojo popolno osebno korist. V tem primeru, ki ga imamo v mislih, je brezdušen in brezprogramen tekst politične vsebine zamoril osebna prepričanja nekega dela delavstva, nakar je sledilo postopno odtujevanje

od strokovnega programa, namesto katerega so brezmišlno sprejeli — ne program — pač pa borbo v imenu ene osebe, ki se jim je sladko udinjala, proti drugi osebi z vso težo in sramoto. V osebni mržnji je splahnela vsa strokovna zavest, vsa osebna moč poedinca, izginilo je kleno prepričanje samo zaradi tega, ker se ni odločevalo o tej ali oni miselnosti, ampak o tej ali oni osebi.

Navzkrižjem, ki so nujno sledila tej nečastni in usodni borbi, je sledil veliki idejni prelom zadnjih dni, ko so se podali za istim vodstvom, zaradi katerega so se v sebi idejno zlomili, pod streho izgublencev in s tem dokazali, da so zgrešili pot in javno priznali svojo usodno zmotu, zakaj pot, ki jo hodi sedaj idejno vodstvo, je

pot sramote, ki ni vredna stopinj poštenega slovenskega delavstva.

Spoznati in priznati je treba, da je ta pot tista pot v blok sporazuma, ki se je mogel poroditi samo v družbi unitaristov, komunistov in fašistov pod streho federalista, ki so s tem dejanjem dokazali, da je njih politična morala v blatu, iz katerega je ne bodo mogli dvigniti niti zapeljani delavski poštenjaki niti skupni napor vse te barvite družbe. Za to jamči ves pošteni slovenski narod, katerega še neizgubljeni ud je zaveden delavec, ki ima sedaj dovolj živih dokazov, da kriva pota poedincev niso njegova pota in da je še čas, da družbi, v katero jih le-ti vodijo, pokažejo hrbet.

Jeseniško gledališče

»Bela bolezen«

Vsak, komur je pri srcu napredek naše prosvete in srčna izobrazba vseh plasti našega naroda, mora z veseljem pozdraviti uprizoritev Čapkove »Bele bolezni«. Lahko trdimo, da kaj podobnega na Jesenicah še nismo videli in prav gotovo je ta drama najboljša in najbolj posrečena uprizoritev jeseniškega gledališča v vsem njegovem delovanju. Vsebinsko že itak bogata in času primerna mora v uspeli interpretaciji potegniti gledalca v bistvo svojega dogajanja in mu nuditi estetski užitek v polni meri.

Predstava je bila i tehnično i igralsko na zavidljivi višini, saj so igralci z malimi izjemami rešili svoje vloge jasno in barvito. Predvsem moramo omeniti g. Tancarja kot očeta uradnika, ki je brez dvoma ena najbolj posrečenih njegovih kreacij, saj je tako živo in naravno podal sodobnega uradnika, da je moral vsakega osvojiti in prepričati. Njegovo doživljanje je bilo tudi jasno izraženo v gestiki. Za njim ni dosti zaostajal g. Poženel kot dr. Galen. Na nekaterih mestih sicer nekoliko šibak je podal podobo zdravnika pacifista, posebnega, ki trdno hoče vsemu svetu na kljub izvršiti nekaj nemogočega pa vendar možnega, ker ima mogočnega zaveznika, strah pred belo boleznijo. Dober je bil dr. Sigelij Železnika, ki pa je bil v začetku premalo izrazit in mu je bila dikcija preveč deklamatorična, nenaravna. Savinškov lik maršala bi bil vse-skozi obržal svojo udarnost, da ni bil na neka-

terih mestih besedno prepočasen, zlasti v besednem boju z dr. Galenom. Vsa teža njegovega notranjega doživljanja bi se morala sprostiti v govoru množici, ki pa ga ni dosti podprla. Višek notranjega doživljanja je dosegel pod učinkom bolezni, kar je močno podčrtalo neukročeno voljo moža in strah pred padcem — pred koncem. Njegova izgovarjava je bila na dostojni višini. Prav dosledno in dovršeno je podal barona Krüga g. Soklič. Vidi se, da je igralec širokih zmožnosti, saj ume poleg komičnih vlog prav dobro pogoditi jedro in karakteristično črto osebnosti. Ostale manjše vloge so bile po večini (razen prve slike) premo virane in prilagodene težjim vlogam. Zdi se, da je režiser prav nje izpustil izpred skrbnega očesa.

Ob vsej dramati in ima gledalec, ki je isto stvar gledal v ljubljanskem gledališču, vtis, da je bila ta uprizoritev le manj posrečena kopija ljubljanske, zlasti scensko. Svetujemo, da se v prihodnje ne posnema, ampak naj se pokaže nekaj svojega, ker le tako je možna zoritve igralcev, posebno mlajše generacije. V splošnem pa je bilo podajanje prav dobro. Prav tako scenarija in režija. »Aljažu« in vsem, ki so s svojimi žrtvami pripomogli k tako lepemu in nad vse razveseljivemu začetku, ki je bil krošan s častnim uspehom, moramo iskreno čestitati z željo, da nam pripravi še več takih del, ker bo tako z uspehom vršil svoje poslanstvo, dvigniti nivo srčne kulture Jeseničanov in vsega gorenjskega ljudstva.

Odkritje spomenika

V nedeljo 30. oktobra so na jeseniškem pokopališču odkrili spomenik pred nedavnim umrlemu Mihi Čopu, vojnemu dobrovoljcu v balkansko-turški vojni in znanemu športniku.

Spomenik je piramida s podstavkom, na katerem je doprsni kip Miha Čopa. Spomenik mu je postavilo društvo »Skala« v sporazumu z drugimi Mihovimi sodelavci in pokojnikovimi sorodniki. Mestna občina pa je podarila prostor na pokopališču brezplačno. Slovesnost se je pričela ob 11. uri ob precejšnji udeležbi občinstva, njegovih domačih in velikega števila njegovih prijateljev. Zastopani so bili vojni dobrovoljci z zastavo. Dalje so se udeležili za občino Arnež, Čufer in Šoberl, koroški dobrovoljci, fantovski odsek, SK Gorenjec, Sokoli, pevsko društvo, ki mu je zapelo kot uvod k odkritju »Vigred se povrne«.

Prvi govornik dr. Miha Potočnik je slavil

pokojnika kot zavednega narodnega borca in velikega ljubitelja planin.

Drugi govornik, vojni dobrovoljski tovariš, je opisal težko pot, ki jo je nastopil Miha Čop kot dobrovoljec v letu 1912. Značaj in odkritosrčnost sta ga vodila skozi njegovo življenje.

Tretji govornik se je v imenu pokojnikove družine zahvalil pripravljalnemu odboru za ves trud pri postavitvi spomenika, kakor tudi vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da se je današnje odkritje tako lepo izvršilo. Nato so pa pevci zapeli Mihovo najljubšo pesem »Jaz pa pojdem v Rovte«... Žal le, da je dež motil vso slovesnost in onemogočil še večjo udeležbo.

Večni pokoj Mihi Čopu!

Nekaj misli

ob nastopu dram. odseka »Aljaž« prosvetnega društva na Jesenicah v novo sezonsko delo.

Dramski odsek »Aljaž« prosv. društva na Jesenicah stopa v novo sezonsko delo. Bog ga blagoslovi in mu nakloni mnogo uspehov pri delu. Kajti Bog mora spremljati človekovo delo, Bog ga mora blagoslovljati, da bo to delo imelo res zadovoljiv uspeh, uspeh, kateri bo koristil človeški družbi in človeku samemu pomagal priti do cilja. Vse človekovo delovanje mora biti usmerjeno tako, da služi človeku za doseganje njegovega cilja, da človek pride k Bogu, za katerega je ustvarjen. Če človekovo delo ne pomaga človeku samemu doseči njegov cilj, mogoče ga to delo celo ovira na poti do cilja, tako delo gotovo ni pravo delo, tako delo gotovo ni po volji božji. Kar pa ni po volji božji, je proti Bogu. Kar pa je proti Bogu, je grešno.

Tudi igranje (igranje po odrih) nudi človeku lahko mnogo k njegovi duševni izobrazbi in človeka lahko tudi duhovno dviga. Zato je igranje važen činitelj pri napredku in izobrazbi ljudi, zlasti mladine, katera danes izrecno hoče dela, prosvetnega dela po družstvih. Igranje je sijajna zaposlitev mladih ljudi, da se ti ljudje ne potikajo po raznih društvenih prostorih in zabijajo čas tjavendan. Zato je treba tudi ustrezno mlademu človeku, posebno če je njegova agilnost, njegova dejavnost usmerjena v pozitivno smer, v pravi cilj. Res je nesmiselno in nepravilno in škodljivo mlademu človeku nasprotovati. Bolje ga je poučiti in njegovo dejavnost izrabiti, če jo nudi.

Pripomniti pa moram, da je igranje tudi lahko kamen spotike; da se pri igranju tudi marsikateri fant, marsikatera deklica zgubi in zaide na krive steze, katere ne vodijo do pravega cilja. Mislim, da se bo dramski odsek »Aljaž« tega zavedal in skušal vsako zlo, katero bi se utegnulo ugnedziti v dobro delo, takoj spočetka zaježiti. Ne smemo pustiti, da bi se mladina pod krinko prosvete moralno kvarila. Če bi imelo do tega priti, je bolje, da z delom takoj prenehamo, je bolje, da »Krekov dom« na Jesenicah preneha nositi naslov velikega moža in voditelja Slovencev, ki je iz ljubezni do malega slovenskega naroda ustanavljal prosvetne domove, zavedajoč se, da bo prava prosveta, sloneča na resnici, ohranila slo-

Širite naš list!

venski narod v verskem, moralnem in narodnem oziru.

Tudi dramski odsek prosv. društva na Jesenicah se mora zavediti, da se bo ločil po verskem in moralnem prepričanju od drugih dramskih odsekov, katerim je vera in morala postranska reč. Vse delo v dramskem odseku in vse delo v »Krekovem domu« sploh mora biti usmerjeno tako, da bo to delo v čast božjo, v korist posameznika in v korist slovenskega naroda. Ne gledati pri tem le na to, kaj kakšno delo nese, koliko bo materialnega dobička — tudi to je potrebno, če hočemo obstajati in obstati — toda pri želji na dobiček ne smemo pozabiti na moralnost našega dela. Če bi eno naše delo prineslo milijone v prid društva, pa bi se moralni nivo pri gledalcih kot pri delavcih znižal, moramo to delo opustiti, kajti nad tem delom ne bo počivalo božje oko in rosilo blagoslova.

Zato tebi, dramski odsek »Aljaž«, kličem:

Orji ledino, katero si začel orati, in ne omagaj. Toda tvoje oranje naj bo po smernicah, kar ti daje sveta Cerkev. Boš naletel pri svojem delu na ovire, na kamenja pri oranju; mirno se ga izogni, če se ga moreš izogniti; če se ga pa izogniti ne moreš, pa ga izruvaj. Naj bo tvoje delo res delo, katero bo utrjevalo versko in moralno prepričanje med mladino in obenem budilo ljubezen do slovenskega naroda. Če se boste vi delavci, ki sodelujete pri dramskem odseku, držali teh navodil, potem že vnaprej hvala vam za trud. Če pa boste v svojem delu krenili na stranpota, vedite, da si sami sebi krajšate življenje v »Krekovem domu«.

Naj bo »Krekov dom« res zatočišče prosvete, morale in verskega prepričanja, kar mislim in upam, da bo dramski odsek »Aljaž« upošteval, vsaj dobro voljo ima vse to upoštevati, kar je hvale vredno.

Vsem vam, cenj. gledalci, naročam v imenu »Aljaž«, da priskočite na pomoč. Vam pa, delavci v dramskem odseku, posebno tebi mladina, pa naročam: »Orjite ledino, katero ste začeli orati. Če boste gradili svoje delo na Boga, boste gotovo uspeli.«

Bog naj bo vodnik pri vašem delu. On naj vaše delo vodi in blagoslavlja in daje rast, kateremu je ljubo vsako človekovo delo razen greh. — Bog vas živi!

Slavko Savinšek:

Med Mežakljo in Mirco

(Dalje)

»K vam nerad. Ali ne moreš priti kaj na sprehod, da se srečava in malo pogovoriva. Jaz bi prišel z Marjanico, ki ima nocoj pri šivilji opravke, pa bi se ta čas midva malo skupaj sprehodila. Hočeš?«

»Kdaj pa?«

»Takole okrog 8. ure. Ti je prav?«

»Kje pa me počakaš?«

»Tamle v logu ob železnici. Če boš prišla po osmi uri, bom gotovo že tam.«

»Pridem, Dreja! Glej, da ne zakasniš, ker bi me bilo samo strah. Preveč je samotno in mrak je že tudi ob tej uri.«

»Nič se ne boj, Anica, gotovo bom že pred osmo tam. Po prednji glavni cesti bom hodil sem in tja. Kar po njej pridi, pa me gotovo srečaš.«

»Pridem gotovo! Z Bogom, Dreja!«

»Na svidenje, Anica!«

Med prvimi sta šla iz cerkve Dreja in nje-gova sestra Marjanica. Brž sta stekla po stopnicah na cesto in dalje proti železnici.

»Dreja, nikar tako ne hiti, komaj te dohaja-
jam!«

»Zamudil bom, če ne stopiva hitro. Vsak čas bo osem ura!«

»Eh, saj ti ni sile. Anica gotovo ne bo točno ob uri tam.«

»Ne maram, da bi čakala, ker bi je bilo same strah, in če obljubim, da točno pridem, veš, da ne maram zamuditi!«

Brž sta soplja v breg. Daleč ni bilo do loga. S ceste sta lahko videla na trato pred drevjem.

Ob odcepku pešpoti sta se ustavila.

»No, vidiš Dreja, če je že tam, bi te sedaj že videla in bi prišla lahko naproti. Saj gotovo ni šla daleč v gozd.«

»O, na prednji poti čaka. Saj sva se domeni-la, da se dobiva tam.«

»No vidiš, potem si prišel ravno prav. Čuj, prav sedaj bije osem! Jaz grem k šivilji in bom najkasneje čez eno uro nazaj. Kje pa te dobim?«

»Kar po tejle poti pridi do drevja tamle in pokličiči. Pa bom gledal, da bova okrog devete ure že šla po tej poti ravno do ceste!«

»Dobro, Dreja! Kar brž teci, da ne bo Anica čakala. Pa name nikar ne pozabi!«

»Ne bom! Ob devetih!«

In že je po bregu navzdol in z dolgimi koraki kar požira pot. Mehko se vlega noga v pesek in skoraj ni slišati korakov.

Oči mu strme proti gozdiču. Ali ni tam nekaj belega? Ob prvem drevesu? Gotovo je Anica! — O ne, samo breza se blešči tako v luči vzhajajočega meseca!

Ob vhodu v gozdič priteče čez travnik sem od spodnje strani nova pot in se zvije v eno s to s ceste. In združeni v eno tečeta ravno med dvema vrstama drevce: na desni samo redko drevje, kakor naraven drevored, na levi gozdič in tu in tam goščava. Tam dalje za gozdičem pa šumi reka.

Pred Drejo in za njim je pot prazna in samotna. Ni žive duše na njej. Le sence drevja dremaje leže preko poti, kakor bi bil beli pesek pogrnen z nešteti mehkimi preprogami.

Ni je še, Anice. Prav je tako, raje je on prvi, da ni treba Anici sami samcati čakati tu na samotni. Ni prijetno za deklico. Saj še moškemu včasih tako nekam mrzlo objame srce, če švigne čez pot miška ali veverica, ali če se sproži ukriv-

ljena veja v drevju in grmičevju. Kri kar seže z drgetajočo roko v glavo in srce vztrepeta. Pa bi se ženska ne bala! Ali vendar gre Dreja prav do konca loga po glavni poti in nazaj po stranski, ki raz njo vidi na glavno. Zaradi gotovosti, če bi Anica vendarle krenila po stranski poti in ga zgrešila. Pogumna je, to ve, zato je prav, da tudi tukaj pogleda.

V grmu si utrga šibo, ji potrga liste ter jo prične lupiti. Kar prijetno jo je beliti, ko se les tako gladko žmuvi. A pri beljenju so samo prsti pri delu, oči in ušesa pa na poti pred njim, na poti za njim in na oni ob strani. Anice ni videti!

O, se je pa že kje zamudila! Četrť na devet je zdajle. Četrť ure brz mine, posebno pri dekletih, kadar se jim pogovor razplete in jeziki razvežejo. Na cesti ni nikogar, vidi. Pač, tamle doli gre nekdo. Od spodnje plati, je ženska ali moški? Čakaj, Dreja, da pride bliže. O, ženska je, belo jopico ima, že vidi. Pa je večja od Anice. — Ah, zdaj šele vidi, da je moški, golorok.

Kaj pa, če morda pride Anica po travniku? Saj ji je znana pot. In tako vzporedno s cesto teče. Pogleda tja doli. Tam ni nikogar. Okrene se in vnovič gre po glavni poti na gornjo stran. Čuj, ali ni nekdo stopil v pesku? Tam pred njim? Pospesi korak. Čuj, zopet! — Ah, nič! Morda je bila veja v grmu, ali pa je bil veter. — Seveda, veter je, čisto lahan; nalahko upogiblje listje na drevju, ki komaj slišno šepeta.

Pol devetih udari v zvoniku tam na drugem bregu doline. Čudno, da ni tako dolgo Anice. Lahko bi že prišla. Šibo v roki je čisto v-drobne kosce zlomil. Utrga si list ob poti in ga žveči. S prsti izpuli travnato bilko in si trebi z njo zobe. Kako ima trava čuden okus! In čisto poseben pomladanski duh je v soku.

Prišel je do roba gozdiča. Znova se zasuče in meri poti. Mrak je legel v gozdič, v grmovju ni glasu, samo tam zadaj reka šumi.

Bog ve, morda pa Anice ne bo? Mogoče jo je kdo zadržal doma? Ali je šla z drugim kam? — S kom? — Jože? — O, Jože niti ne pride več h Kraljevim, pravi Anica, odkar je Dreja doma. Ne ve, kaj so se mu zamerili. Na cesti se ji kar umakne, toliko da pozdravi. Njega, Drejo, gleda nekam čudno, sovražno, bi dejal, kadar se srečata; ali v glasu ni rezkosti, ni ostrine. Po Anici nikdar več ne pobara. Morda jo ima pa res rad? Toda ona ne more imeti rada dveh! Pa Anica tudi ni zanj. Delavca noče za moža!

Ob razpotju Dreja sede na štor. Naveličal se je že hoje, pa tudi najlepše vidi na cesto tako. Po travniku je sedaj itak ne bo, pretemno je.

Glej jo, odkod si se pa ti vzela živalca drobna? Kresnica je. Daj, daj posveti, posveti na vso moč, da Anica vidi že od daleč, da jo čaka tukaj Dreja! Ej, kresnica, kako je slaba tvoja lučka! V Drejevem srcu pa je velika luč in plamteča! Samo nihče je ne vidi, ker je skrita tako globoko, globoko notri! Le njena toplota greje Dreji lica. Roke ima kar potne!

Čuj, tri četrť! Tri četrť ure že čaka! Ne bo je, Anice, prekasno je. Morda je pa srečala Marjanico in prideta skupaj? Glej zdaj gre! Tamle po cesti! Čisto razločno vidi, ženska je in hiti! Glej ali ne maha z roko? Pa saj ga ne vidi, pretemno je že. — Dreja vstane. Res ženska je; urno gre po cesti proti pešpoti. Anica? Dreji trepetaja srce. Zdaj je krenila na pešpot. O, Anica je, gotovo! Dreja hiti naproti. Dekle maha z roko, prav dobro vidi Dreja, opazila ga je. Toda, predrobna in previsoka je za Anico! — Marjanica?

»Dreja!« zakličič ženski glas.

Da, Marjanica je. Kako hiti k njemu!

(Dalje prihodnjič)